

GARNIZOANA ROMANĂ DE LA CASTRA TRAIANA

de R. AVRAM și D. AVASILOAIEI

În anul 1994, în cursul campaniei de cercetări arheologice efectuate de Muzeul Militar Național, în colaborare cu Institutul de Arheologie din București¹, în castrul roman de la Dăești-Sânbotin, județul Vâlcea (*Castra Traiana*)², a apărut o nouă mărturie epigrafică, a cărei prezentare va face obiectul prezentului material.

Astfel, în una dintre casele practicate în interiorul castrului de la Dăești-Sânbotin, s-a descoperit o cărămidă fragmentară, cu ștampila: *C(ohors) His(panorum)*. Lipsește cartușul. Litere înalte de: 1,9–3 cm (fig. 1–3), realizate prin tehnica impresiunii în pasta cărămizii (în adâncime)³.

Tipul de cărămidă ștampilată, descoperit pentru prima dată în acest an în castrul de la Dăești-Sânbotin, se referă la un corp de trupă, *cohors I Hispanorum*, care a mai fost semnalat printre trupele participante la războaiele dacice ale lui Traian. După cum este cunoscut, în Dacia și-au avut garnizoana mai multe cohorte hispanice⁴: *cohors I Flavia Ulpia Hispanorum civium Romanorum milliaria equitata*, *cohors I Hispanorum pia fidelis* (ambele în Dacia Prolissensis) și *cohors I Hispanorum veterana quingenaria equitata* (în Dacia Inferior). Din studiul informațiilor referitoare la istoria militară a Daciei, descoperirea făcută de noi, în 1994, se referă la *cohors I Hispanorum veterana quingenaria equitata*.

Această unitate se afla la 14 august 99⁵ în Moesia Inferior. De aici trimite detașamente în zonele vecine, precum și la nordul Dunării. Se crede că a fost adusă din Macedonia (Stobi), în provincia de la sudul Dunării, probabil în vederea războiului cu dacii.

În 105, elemente ale acestei unități sunt atestate la nordul Dunării („*trans Danuvium in expeditionem*”), în garnizoană la Piroboridava („*Piroboridavae in*

¹ Din colectivul de cercetare au făcut parte Gh. Poenaru-Bordea, R. Avram, E. Nicolae, L. Amon, D. Avasiloaiei, M. Blaskö.

² Până acum, relativ la castrul de la Dăești-Sânbotin (*Castra Traiana*), au fost elaborate următoarele lucrări de sinteză, referate și unele comunicări inedite: OR⁴, p. 271; Cr. M. Vlădescu, *Armata romană în Dacia Inferior*, București, 1983, p. 91–92, notele 149–155, p. 139; Idem, *Fortificațiile romane din Dacia Inferior*, Craiova, 1986, p. 43–46, notele 189–193, p. 116; D. Tudor, H. Nubar, P. Purcărescu, *Materiale*, 9, 1970, p. 245–250; Cr. M. Vlădescu, Gh. Poenaru-Bordea, *Materiale*, 17/2, 1992, p. 223–229; C. Andonie, R. Avram, R. Băjenaru, *65 de ani de arheologie militară* (album), București, 1994, p. 62–63.

³ Același tip de imprimare în adâncime este caracteristic și pentru alte ștampile, aflate în colecția Muzeului Militar Național, reprezentând unele corpuri de trupe din Dacia (*ala Siliana*, *cohors I Vindellicorum*, *cohors III Delmatarum*, *numerus Surorum sagittariorum*).

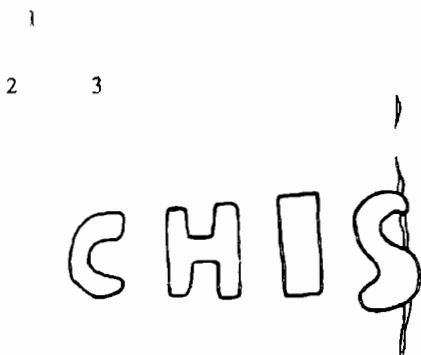
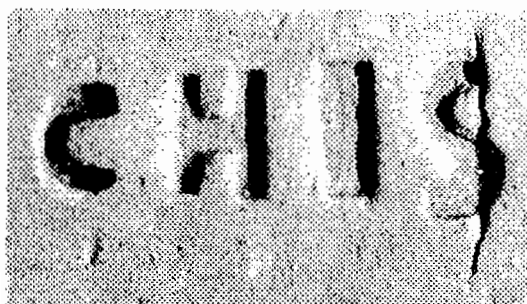
⁴ M. Zahariade, *SMMIM*, 10, 1977, p. 62–67 și 11, 1978, p. 148–150.

⁵ CIL, XVI, 44.

praesidio”), iar un alt detașament e semnalat la Buridava („*Buridavae in vexillatione*”) ⁶. Existența acestei vexilații poate fi corelată cu descoperirea, la Arutela (Bivolari, jud. Olt), a unei plăcuțe de argint, ruptă în trei bucăți și având scrisul punctat, care vorbește despre *Valerius Valerianus, eq(ues) lib(rarius) c(o)hor(tis) I His(panorum)* ⁷, precum și cu unele descoperiri de materiale tegulare la Angustia (Brețcu, jud. Covasna) ⁸.

Fig. 1-3. Ștampilă pe cărămidă, din castrul de la Dăești-Sânbotin (*Castra Traiana*), jud. Vâlcea (1-2 foto I. Osmulikevici; 3 desen O. Enache).

⁶ Este vorba despre cunoscutul papirus Hunt (R. O. Fink, JRS, 48, 1958, p. 102-116; R. Syme, JRS, 49, 1959, p. 26-33); vezi în această privință *Izvoarele istoriei vechi a României*, București, 1964, p. 468-469.

⁷ CIL, III, 12602; IDR, II, 582.

⁸ IDR, III/4, p. 271; M. Zahariade, SMMIM, 11, 1978, p. 148-149.

Având în vedere stadiul actual al cercetărilor și informațiile referitoare la această cohortă, care făcea parte (în perioada primului război dacic al lui Traian) din armata Moesiei Inferior⁹, trimițând vexillații în estul Olteniei, în 105 la Buridava¹⁰, considerăm a fi posibil ca una sau mai multe astfel de vexilații să fi participat, în aceeași perioadă, la construirea castrului de la Dăești-Sânbotin. Ne exprimăm această opinie și datorită faptului că observațiile stratigrafice, culese în cele nouă campanii de săpături în acest castru¹¹, indică două importante momente din istoricul construcției sale.

Primul castru, construit în timpul împăratului Traian, avea incinta din pământ și două șanțuri de apărare. Reprezenta probabil punctul cel mai îndepărtat al înaintării romane pe valea Oltului, în timpul primului război dacic; astfel prezența unui corp de trupă în acest loc nu ni se pare a fi imposibilă. De altfel, prin descoperirea acestei cărămizi ștampilate în castrul de campanie, ne alăturăm și noi acelor opinii privind datarea papirului Hunt în anii 105–106.

În ceea ce privește staționarea acestei unități, printr-o vexilație (sau mai multe), după constituirea provinciei Dacia Inferior, în acest castru, ne exprimăm opinia posibilității menținerii lor, având în vedere și existența, la Arutela și Angustia, a unor astfel de trupe¹². Interesul romanilor față de acest castru e dovedit și de refacerea lui în piatră, în prima jumătate a secolului al II-lea, la aceasta putând participa și un detașament din *cohors I Hispanorum quingenaria equitata*.

LA GARNISON ROMAINE DE CASTRA TRAIANA

RÉSUMÉ

En 1994, à l'occasion des recherches archéologiques pratiquées dans le camp romain Dăești-Sânbotin, dép. Vâlcea, on a découvert une brique romaine à l'estampille: C(ohors) His(panorum).

Du point de vue typologique, l'estampille a été réalisée par impression en profondeur. Dimension des lettres: 1,9–3 cm; sans cartouche.

Une analyse poussée des informations nous conduit à penser que cette découverte se réfère à la *Cohors I Hispanorum veterana quingenaria equitata*.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1–3. Estampille militaire sur une brique romaine découverte dans le camp romain Dăești-Sânbotin (*Castra-Traiana*), dép. Vâlcea (1–2 photo: I. Osmulikevici; 3 dessin: O. Enache).

⁹ Cr. M. Vlădescu, *Armata...*, p. 35.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Muzeul Militar Național, în colaborare cu Institutul de Arheologie din București și Muzeul Județean Vâlcea, a efectuat, între 1981–1985, 1990–1992 și 1994, cercetări arheologice în castrul de la Dăești-Sânbotin, jud. Vâlcea.

¹² Această trupă este menționată în armata Daciei Inferior de diplomele din 22 martie 129 (CIL, XVI, 75 = IDR, I, 10) și 13 decembrie 140 (IDR, I, 13).